

HATALMAS!

Ki virágot vetsz kopasz fákra
s gyümölcsöt aggatsz ráadásra,
ki az örömet, mint az ürgét,
kiöntöd nekünk s bármily fürgék
a szép napok: hozzánk tereled.

Te indítod el a terveket,
hogy versengő kalózként járják
bajok és fények óceánját
s áttörve kóron, véssen is át,
nem ismerik sehol a „visszá“-t.

Te adsz célunknak fényességet.
Neked batyuznak mind a méhek
s mézettel apásan időnkint
csitítod a bennünk síró kínt
s dudlinak adod játszó ujjad,
míg a keserűnk el nem szunnyad.

Te veszed ki a tüskéinket,
mikor a cél már gyorsan sürget
és erős reményt adsz bakancsnak,
amelyet más el nem szaggathat,
csak hitetlenség meredekje:
az is elvész a te szemedbe.

Bakó József

különböző tolvajnyelvek szókészletének és fordulatainak szüntelen evidenciában tartásával üti rá könyvére a természetesség bélyegét.

Enyi szándék és öntudat gyakran veszélyezteti a regényt, hogy az olvasó az erőfeszítést és ne az alkotást lássa benne. Viszont a könyv egyenlenségei mellett is szüntelen érezhető a látomás egysége, mely összetartja, és a szenvedély heve, mely egészben véve költőivé teszi. Mondanivalóját az irodalom tudatának feltételül fel kell vennie s ezáltal besorozni a helyre, mely megilleti: a legkvalitásosabb magyar regények közé. (Hungária.)

Vajda Endre

CSORBA GYŐZŐ: SZABADULÁS

‘Csorba Győző Szabadulás c. új verskötetét lapozva, legelőször is képeinek érdekes szírmái tárnak az olvasó elé, azok a képek, melyek különös, hogy így van, de vádolható is öncélú, magukért hevülő ragyogással. — Mégis miért nem vádolom őket az egész verset megbontó természetükkel? — Azért, mert itt is, ott is feltűnve, a verseket valami absztrakt, nem természetes, de racionális fényvel hálózzák be — „Nyúlt-ivű csóva pántja leng a szótalán csúcsok között“ — idézzük egyik jellegzetes képét. Másutt ekképen tűnik fel: — „Fölcsapódó fény lassulejtésű tánca. ide-oda hajló ragyogás ütemes éneke könnyed iklással lendül a mohó kapu tárt íve felé...“ — Nemcsak az ő verseibe, de általában a pécsi költő-körbe átáradt ez az irracionális kalandvágy. Amikor ezt hoztam föl elsőnek, akkor közel sem tapintottam Csorba lírájának lényegére. Másutt kell keresni és másutt

találjuk meg azt. Mégpedig ép a ráció, a gondolati elem egymásbacsiszolt éles kései között és biztosan-tapadó gondolat-soraiban. Ez a gondolati jelleg uralkodik legtöbb versében. Említett hidegfényű, az extázis revületétől éppen nem szárnyaló képei alatt mindenütt ott fekszik ez az acélos, kemény váz. „A hid panasza“ című előző kötetének mérnöki pontossággal épített anyaga. Szinte mindegyik versére áll a Május vers utolsó pár sora.

— ...„Merülj magadba, ott keresd
őket, hiszen csak múlt ember szívben él
tovább a kagyló-héjú pillanat.

Az a pillanat, melyre — „a szándékos halál csont-szája csattog“ —, amely a dolgok álarcát rejti, amely állandó önkínzó harcra készíteti a költőt. Gondoljunk csak nemzedékünkben Jékely lírájának romantikusan borzongó színeire.

Az észlira és filozófia fegyvereivel hadakozó költő lelki megkönnyebbüléssel veti „az emberbőrbe nőtt élők“ keserű vigaszát a nagy ellenfél szemébe.

*Halál, halál, szolgálj vagyok,
s urad leszek, ha meghalok,
Előled hozzád pártolok...*

Az eddig felsoroltak és az idézetek után Csorba Győző lírája még mindig hiányos és be nem fejezett vázlat maradna. Méltán vehetné fel az olvasó a kordivat sürgető kérdését: — És az ember? A mai ember? Leinthezők a költő Korszerű című szonettjével, melynek freskója bátor és éles képekkel mutatja be, — íme, ez vagy, olvasd. Ráadásnak idézhetném a Párbeszéd című vers filiszter szózatát is a költő válaszával:

*Ki esztelen csak rímeit csinálja,
s a fellegek között keres lakást,
az itt a szorgos dolgozók szíványa:
nem érdemel meg egyetlen falást.*

A költő szól:

*Ha nem vagyok, mocsokba kárhozol,
embernek látszol olykor, mert vagyok:
tudsz emberhangon néhány szót dadogni.*

De ne a költészet örök lényegének hitvallóját idézzük, hanem az embert, aki földi lényével és életével, úgy tárgya lírájának, mint a fa faleveleivel és ágai formáival. Ne keressünk és nem is találunk nála zajló, különös, verse-épített lírai életrajzot. De találunk a verseiben ennél értékesebbet, humánusot és lelket.

„Legyek hűséggel ember, ringassam a sáros földet dédelgető szívemben.“ Itt megüti azt a küszöböt, melyen keresztül visszatér költészeté a gondolati, öncélú-verselés fényéiből a földi terekre.

„Bolond, aki a kézzelfoghatóról a bizonytalanra vet szemet.“ És a „biztos“ földön részvételteli hangon szólogatja A Dunánál c. versében multját, gyerekségét és fel-feltűnő társait. Magáról valló élményeit komor sorokban örökíti meg. Hasonló determináltszerű és önmagát kegyetlenebbül elemző líra kevés van, mint az övé. Hanghordozásában és rövid, lényegtapintó soraiban sok hasonlóságot találunk József Attila verseivel. De míg József Attilánál ezeken kirobantója egyre mélyülő lelki